

*. ارجاع: انتظار، ابوریحان؛ عارفی، غلام سرور؛ محمدی، محمد رسول و فیضی، نصیر احمد. (۱۴۰۴). بررسی فرصت‌های شغلی و کارآفرینی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: قریه قرشیگ ولسوالی دولت‌آباد ولایت بلخ). *مجله علمی-تحقیقی، جوزجان*، ۱۸(۲)، ۱۵-۲۵. <https://doi.org/10.69892/jawzjanan.2025.86>

Exploring Employment Opportunities and Entrepreneurship in Rural Areas: (A Case Study of Qarshigak Village, Dawlatabad District, Balkh Province)

Aburaihan Intezar^{1*}, Ghulam Sarwar Arifi², Mohammad Rasol Mohammadi³, Nasir Ahmad
Faizi⁴

1*. Assistant prof. Department of BBA, Faculty of Economics, Jawzjan University, Sheberghan,
Afghanistan (Corresponding Author).

intezaraburaihan@gmail.com - <https://orcid.org/0009-0009-7861-8226>

2. Instructor, Department of BBA, Faculty of Economics, Jawzjan University, Sheberghan, Afghanistan.

3 & 4. Fourth-year students, Department of BBA, Faculty of Economics, Jawzjan University,
Sheberghan, Afghanistan.

(Received: 30/11/2025 - Accepted: 06/04/2026)

Abstract

Unemployment and poverty in the rural regions of Afghanistan represent critical economic and social challenges, leading to urban migration and diminished welfare. This study aimed to investigate the role of entrepreneurship in creating job opportunities and fostering local economic development in Qarshi Gak village, Dawlatabad district, Balkh province. Data were collected through a questionnaire from 100 respondents, and statistical analysis was conducted using SPSS software. The results indicated that the lack of infrastructure, limited access to financial resources, and weak technical training are the most significant barriers to entrepreneurial development. Conversely, the majority of youth exhibited a high propensity to start personal businesses and acquire new skills. Furthermore, support from Emirati and local institutions, the provision of basic facilities, and access to sales markets can play an effective role in strengthening the rural economy. Based on the findings, the development of entrepreneurship in rural areas can lead to unemployment reduction, migration prevention, and the strengthening of the local economy, provided that sustained government support and skills training are implemented simultaneously.

Keywords: Economic Development, Employment, Entrepreneurship, Opportunity, Unemployment.

*. **Citation:** Entizar, A.; Arifi, G.; Mohammadi, M. & Faizi, N. (2026). Exploring Employment Opportunities and Entrepreneurship in Rural Areas: (A Case Study of Qarshigak Village, Dawlatabad District, Balkh Province). *Scientific-Research Journal of Jawzjanan*, 18(2), 15–25.
<https://doi.org/10.69892/jawzjanan.2025.86>

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ
بیکاری و فقر از جمله چالش‌های اساسی در مناطق روستایی افغانستان به‌شمار می‌رود. طبق آمار مرکز ملی احصائیه و معلومات، حدود ۷۱٪ جمعیت افغانستان در مناطق روستایی زندگی می‌کنند، جایی که فرصت‌های شغلی محدود و زیر ساخت‌های اقتصادی ضعیف هستند. این وضعیت منجر به مهاجرت‌های گسترده به شهرها و افزایش فشار بر منابع شهری شده است. کارآفرینی می‌تواند راهکار مؤثر برای کاهش بیکاری و توسعه اقتصادی در مناطق روستایی مطرح شود. پروژه‌های مانند انکشاف صنایع روستایی افغانستان، با حمایت بانک جهانی، نشان داده‌اند که فراهم‌سازی قرضه‌های کوچک و حمایت از تشبثات کوچک می‌تواند به ایجاد هزاران فرصت شغلی منجر شود.

در این تحقیق، قریه قرشیگک در ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ به‌عنوان مطالعه موردی انتخاب شده است. این قریه با وجود ظرفیت‌های بالقوه در زمینه‌های زراعت، مالداري و صنایع دستی، باچالش‌های متعددی در زمینه اشتغال و کارآفرینی مواجه است. هدف این تحقیق، شناسایی موانع موجود و ارائه راهکارهای عملی برای تقویت کارآفرینی و ایجاد فرصت‌های شغلی در این منطقه می‌باشد. ایجاد فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی یکی از مهم‌ترین راهکارهای توسعه پایدار، کاهش فقر جلوگیری از مهاجرت بی رویه به شهرها در کشورهای در حال توسعه از جمله افغانستان می‌باشد. مناطق روستایی که اغلب متکی به فعالیت‌های زراعتی و دامداری هستند، به دلیل محدود بودن منابع، کمبود زیرساخت‌ها، فقدان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و نبود سرمایه‌گذاری‌های لازم، با مشکلات عمده‌ای در زمینه اشتغال‌زایی روبه‌رو هستند (world bank, 2022).

این امر سبب شده است تا بخش قابل توجهی از جمعیت روستایی، به ویژه جوانان، برای جست‌جوی فرصت‌های بهتر به شهرها مهاجرت کنند که خود سبب افزایش فشار بر خدمات شهری و افزایش نابرابری‌های اجتماعی می‌گردد (UNDP, 2021).

مطالعات متعدد نشان داده اند که اگر منابع موجود در مناطق روستایی به شیوه علمی و برنامه‌ریزی شده مورد بهره برداری قرارگیرد، می‌توان ظرفیت‌های بالقوه را در این مناطق برای اشتغال‌زایی پایدار ایجاد کرد. برای نمونه، بهره‌برداری از منابع طبیعی، توسعه صنایع دستی، گردشگری روستایی، ایجاد مراکز آموزش فنی حرفه‌ای و تکنالوژی نوین زراعتی از جمله

اقداماتی اند که می‌توانند به بهبود وضعیت اشتغال و رفاه اجتماعی در قراء و قصبات افغانستان کمک نمایند (FAO, 2020).

در همین راستا، مطالعه حاضر با تمرکز بر قریه قرشیگک ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ تلاش دارد تا وضعیت کنونی فرصت‌های شغلی در این قریه را بررسی کرده، چالش‌ها و موانع موجود در مسیر اشتغال‌زایی را شناسایی نماید، و نهایتاً راهکارهای مبتنی بر ظرفیت‌های محلی را برای ارتقای سطح اشتغال پیشنهاد کند. قریه قرشیگک به عنوان یک منطقه روستایی با جمعیت قابل توجه، زمین‌های زراعتی حاصل‌خیز، نیروی کار جوان و همچنین مشکلات مزمن در زمینه اشتغال، نمونه مناسب برای بررسی علمی محسوب می‌گردد. با توجه به این‌که برنامه‌های انکشافی در افغانستان غالباً با دیدگاه بالا به پایین (TOP-DOWN) تطبیق می‌گردد، در بسیار از موارد نیازها و ویژگی‌های خاص هر منطقه نادیده گرفته می‌شود (Agha khan foundaion, 2019).

اکبری (۱۳۹۹)، در تحقیق خود تحت عنوان (تحلیل فرصت‌های اقتصادی در مناطق روستایی شمال افغانستان) انجام داده و نتیجه گرفته است که نبود نهادهای حمایت‌کننده و ضعف در دسترسی به بازار، مهم‌ترین موانع رشد کارآفرینی در روستاها است. در این تحقیق پیشنهاد شده که نهادهای محلی با دولت همکاری کنند تا برنامه‌های کوچک حمایتی پیاده گردد.

حیدری (۱۳۹۹)، در تحقیق تحت عنوان بررسی نقش کارآفرینی روستایی در کاهش فقر در ولایت بامیان پرداخته و به این نتیجه رسید که نبود زیرساخت، کمبود آموزش و نبود حمایت‌های مالی از عوامل اصلی ضعف کارآفرینی در قریه‌جات است. در این تحقیق تأکید شده که رشد اقتصادی محلی بدون تمرکز بر مهارت آموزی و سرمایه‌گذاری ممکن نیست.

خلیلی (۱۴۰۰)، در تحقیق تحت عنوان بررسی نقش آموزش‌های حرفه‌ای و حمایت ملی در توان‌مندسازی اقتصادی روستاییان در ولایت تخار پرداخته است. در این تحقیق دریافت که آموزش حرفه‌ای و حمایت مالی نقش کلیدی در توان‌مندسازی اقتصاد روستاییان دارد و باعث کاهش وابستگی به کمک‌های خارجی شده می‌تواند.

هاشمی (۱۳۹۷)، در پژوهشی تحت عنوان «کارآفرینی روستایی و نقش آن در کاهش بیکاری در ولسوالی اندخوی» پرداخته است. تجزیه و تحلیل دیتاها در این تحقیق بر اساس برنامه آماری صورت گرفته و به این نتیجه رسیده که نداشتن سرمایه و ضعف آموزش دو عامل عمده در عدم مؤفقیت طرح‌های کارآفرینی در سطح قریه‌ها و ولسوالی است.

این تحقیق در تلاش است تا با استفاده از دیدگاه مشارکتی، نظریات و تجربیات مردم محل را نیز در تحلیل وضعیت اشتغال در قریه قرشیگک مد نظر قرار داده و به تحلیل جامعی از عوامل مؤثر بر فرصت‌های شغلی در این منطقه دست یابد. ضرورت دیگر این تحقیق، توجه به بُعد اقتصادی و اجتماعی اشتغال در مناطق روستایی است. اشتغال پایدار نه تنها منبع درآمد برای خانواده‌ها فراهم می‌سازد، بلکه بر ابعاد اجتماعی چون کاهش مهاجرت، تقویت نهادهای محلی و کاهش وابستگی به کمک‌های خارجی نیز اثر گذار است (ILO, 2020).

از این رو تحقیق حاضر در صدد است تا نقش راهبردی اشتغال را به عنوان محرک توسعه در قریه قرشیگک تبیین کرده زمینه را برای پلان‌گذاری‌های علمی‌تر فراهم آورد. همچنین، در پی بررسی نقش ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه کارآفرینی در بهبود وضعیت اقتصادی و کاهش بیکاری در مناطق روستایی، با تمرکز بر قریه قرشیگک ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ؛ شناسایی عوامل مؤثر بر بیکاری در قریه قرشیگک؛ بررسی نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ارتقای ظرفیت کار آفرینی روستایی و در نهایت تحلیل میزان دسترسی روستاییان به منابع مالی و فرصت‌های سرمایه‌گذاری، نیز اهداف این تحقیق را تشکیل می‌دهند.

روش مورد استفاده در این تحقیق، روش کمی (تصادفی) است که در آن داده‌ها از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری و نتایج حاصل گردیده است. در این پژوهش، پرسش‌نامه‌ها میان ساکنان قریه قرشیگک ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ توزیع شده‌اند. تعداد پرسش‌نامه‌های توزیع شده ۱۰۰ عدد بوده که اطلاعات آن‌ها در مدت ۷ روز جمع‌آوری گردیده است. در این تحقیق، کارمندان امارتی، محصلین، کارمندان بخش خصوصی و سایر افراد در پاسخ‌گویی مشارکت داشته‌اند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ استفاده شده است.

پس، جامعه آماری تحقیق را افراد ساکن قریه قرشیگک ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ تشکیل می‌دهند، واحدهای تحقیق کارمندان امارتی، محصلین، کارمندان بخش خصوصی و دیگر افراد در پاسخ‌گویی سهم گرفته‌اند. تعداد ساکنان قریه قرشیگک چند هزار نفر برآورد می‌گردد. با این حال، به دلیل محدودیت‌های زمانی و دسترسی، از روش نمونه‌گیری غیر احتمالی (در دسترس) استفاده شده و ۱۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردیده‌اند. دلیل انتخاب این روش، نبود فهرست کامل از جامعه آماری، محدودیت زمانی و سهولت دسترسی به پاسخ‌دهندگان بوده است. همچنین برای جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی (پرسش‌نامه) استفاده شده است.

چگونه ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه کار آفرینی می‌تواند در بهبود وضعیت اقتصادی قریه قرشیگک ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ مؤثر واقع شود؟ نبود زیربنا (برق، جاده، بازار) چه تأثیری بر سطح بیکاری در قریه دارد؟ نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در تقویت روحیه کار آفرینی روستایی چیست؟ در نهایت تا چه حد نبود حمایت مالی از جانب دولت و یا نهادهای بانکی مانع آغاز کسب و کارهای کوچک می‌شود؟ سوالاتی اند که مقاله هذا در پی پاسخ به آنها است.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

H_0 : ایجاد فرصت‌های شغلی و کارآفرینی تأثیر معناداری بر بهبود وضعیت اقتصادی قریه قرشیگک ندارد.

H_1 : ایجاد فرصت‌های شغلی و کارآفرینی تأثیر معناداری بر بهبود وضعیت اقتصادی قریه قرشیگک دارد.

فرضیه‌های فرعی

۱. فرضیه اول

H_0 : بین نبود زیربنا و نرخ بیکاری در قریه قرشیگک رابطه‌ای وجود ندارد.

H_1 : بین نبود زیربنا و نرخ بیکاری در قریه قرشیگک رابطه‌ای وجود دارد.

۲. فرضیه دوم

H_0 : آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در افزایش سطح کارآفرینی تأثیر ندارد.

H_1 : آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در افزایش سطح کارآفرینی تأثیر معنادار دارد.

۳. فرضیه سوم

H_0 : نبود حمایت مالی از سوی دولت و بانک‌ها مانع کارآفرینی روستایی نیست.

H_1 : نبود حمایت مالی از سوی دولت و بانک‌ها یکی از موانع مهم در کارآفرینی روستایی

است.

۴. فرضیه چهارم

H_0 : مشارکت جوانان در کارآفرینی تأثیری بر رفاه اقتصادی ندارد.

H_1 : مشارکت جوانان در کارآفرینی منجر به افزایش رفاه اقتصادی می‌شود.

الف) مبانی نظری تحقیق

کارآفرینی در مفاهیم اقتصادی و اجتماعی به عنوان عامل محرک رشد، نوآوری و اشتغال‌زایی شناخته می‌شود. دانشمندی، کارآفرین را نیروی خلاق تحول اقتصادی می‌داند. براساس دیدگاه‌های اقتصادی، ایجاد فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی منجر به افزایش درآمد، کاهش فقر، جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه و رشد متوازن مناطق می‌گردد.

در افغانستان، بخش عمده جمعیت در روستاها زندگی می‌کنند که با چالش‌های مانند نبود زیربنا، نبود بازار، نبود سرمایه‌گذاری و بیکاری دست و پنجه نرم می‌کنند. نظریه‌های توسعه پایدار روستایی نیز برای ایجاد فرصت‌های شغلی در محل زیست، تمرکز بر تولید محلی و مشارکت جامعه تأکید دارند. مطابق نظریه نئوکلاسیک‌ها، بازار کار در صورتی کارا عمل می‌کند که عوامل تولید (زمین، نیروی کار، سرمایه) در مناطق روستایی فعال شوند. از طرفی، نظریه سرمایه اجتماعی تأکید دارد که پیوندهای اجتماعی، اعتماد و همکاری جمعی زمینه ساز توسعه کارآفرینی محلی می‌گردد. نظریه توسعه پایدار روستایی نیز تأکید دارد که شگوفایی مناطق روستایی تنها از طریق ارتقای توانمندی ساکنان، حمایت از تولید محلی و ایجاد زیرساخت‌های اولیه ممکن می‌گردد. در این نظریه، کارآفرینی ابزار کلیدی برای جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه، افزایش درآمد خانوار و تقویت اقتصاد محلی شمرده می‌شود. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای سبب ارتقای مهارت‌ها و بهره‌وری نیروی کار شده و راه ورود به بازار کار را تسهیل می‌کند.

سازمان بین‌المللی کار (ILO, 2021)، گزارش داده که بیش از ۷۰٪ از نیروی کار افغانستان در بخش غیررسمی مشغول اند و بسیاری در مناطق روستایی فاقد مهارت‌های لازم برای کارآفرینی هستند. این سازمان در پروژه‌های در ولایت بلخ توانست با آموزش جوانان، درآمد خانوارها را تا ۳۰٪ افزایش دهد.

ب) یافته‌های تحقیق

۱. آزمون کرونباخ

پایایی ابزار که از آن به اعتبار، دقت و اعتمادپذیری نیز تعبیر می‌شود، عبارت است از این که اگر یک وسیله اندازه‌گیری که برای سنجش متغیر و صفتی ساخته شده در شرایط مشابه در زمان یا مکان دیگر مورد استفاده قرار گیرد، نتایج مشابهی از آن حاصل شود؛ به عبارت دیگر، ابزار پویا یا معتبر ابزاری است که از خاصیت تکرار پذیری نتایج یکسان برخوردار باشد. برای تعیین پویایی پرسش‌نامه مورد استفاده در این تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است.

جدول ۱. آلفای کرونباخ پرسشنامه‌های تحقیق

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
718	6

تبصره: قسمی که در جدول (۱) نشان داده شده است، میانگین آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS24 بدست آمده است که برای تمامی متغیرهای تحقیق ۰.۷۱۸ که بالاتر از (۰/۷) است، که نشان دهنده پایایی مطلوب پرسش‌نامه است. لازم به ذکر است که طیف ضریب آلفای کرونباخ بین ۰ تا ۱ است و هر چه این ضریب به یک نزدیک‌تر باشد، نشان دهنده‌ی پایا تر بودن گویه‌های پرسش‌نامه است.

۲. آمار توصیفی تحقیق

درآمار توصیفی تحقیق از سن، سطح تحصیلات، حالت مدنی، نوع شغل، پاسخ‌دهندگان پرسش‌های صورت گرفته که قرار ذیل است:

جدول ۲. تفکیک پاسخ‌دهندگان بر اساس سن					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	۲۰-۳۰	82	82.0	82.0	82.0
	۳۱-۴۰	13	13.0	13.0	95.0
	۴۱-۵۰	5	5.0	5.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: اطلاعات بدست آمده نشان می‌دهد که به تعداد ۸۲ تن از پاسخ‌دهندگان که ۸۲٪ مجموعه پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهند بین سنین ۲۰-۳۰ بوده اند، ۱۳ تن از آنان که ۱۳٪ مجموعه از پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهند بین سنین ۳۱-۴۰ بوده اند و ۵ تن از آنان که ۵٪ مجموعه از پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهند بین سنین ۴۱-۵۰ بوده اند.

جدول ۳. تفکیک پاسخ‌دهندگان بر اساس سطح تحصیلات					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	فارغ ۱۲	28	28.0	28.0	28.0

بررسی فرصت‌های شغلی و کارآفرینی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: قریه قرشیگک ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ) / ۱۳

	فارغ ۱۴	14	14.0	14.0	42.0
	لیسانس	54	54.0	54.0	96.0
	ماستر	4	4.0	4.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با توجه به اطلاعات بدست آمده، به تعداد ۲۸ تن از پاسخ ۲۸٪ مجموعه پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد دوازده‌پاس بوده و ۱۴ تن از آنان که ۱۴٪ مجموعه از پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد چهارده‌پاس و ۵۴ تن از آنان که ۵۴٪ مجموعه از پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد لیسانس بوده و متباقی آن‌ها ماستر بوده اند.

جدول ۴. تفکیک پاسخ‌دهندگان بر اساس حالت مدنی					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	مجرد	71	71.0	71.0	71.0
	متاهل	29	29.0	29.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با توجه به اطلاعات بدست آمده به تعداد ۷۱ تن از پاسخ‌دهندگان که ۷۱٪ مجموعه پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهند مجرد اند و ۲۹ تن از آنان که ۲۹٪ مجموعه از پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد متاهل می‌باشند.

جدول ۵. تفکیک پاسخ‌دهندگان بر اساس نوع شغل					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کارمند دولت	10	10.0	10.0	10.0
	کارمند خصوصی	16	16.0	16.0	26.0
	شغل آزاد	45	45.0	45.0	71.0
	بیکار	29	29.0	29.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با توجه به اطلاعات بدست آمده به تعداد ۱۰ تن از پاسخ‌دهندگان که ۱۰٪ مجموعه پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد کارمند دولت اند و به تعداد ۱۶ تن از پاسخ‌دهندگان که

۱۶٪ مجموع پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد کارمند خصوصی اند و به تعداد ۴۵ تن از پاسخ‌دهندگان که ۴۵٪ مجموع پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد شغل آزاد دارند و متباقی آن‌ها بیکار بوده اند.

۳. آمار تحلیلی تحقیق

در این بخش به تحلیل یافته‌های تحقیق برای تحلیل فرضیه‌ها پرداخته می‌شود.

جدول ۶. آیا نبود فرصت های شغلی یکی از دلایل مهاجرت از روستا به شهر ها است؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	۱۰	10.0	10.0	10.0
	مخالف هستم	6	6.0	6.0	16.0
	نظری ندارم	5	5.0	5.0	21.0
	موافق هستم	45	45.0	45.0	66.0
	کاملاً موافق هستم	34	34.0	34.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم ۱۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۴۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۳۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۷. آیا آموزش مهارت های فنی میتواند به ایجاد اشتغال در روستاها کمک کد؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	4	4.0	4.0	4.0
	مخالف هستم	9	9.0	9.0	13.0
	نظری ندارم	12	12.0	12.0	25.0
	موافق هستم	40	40.0	40.0	65.0
	کاملاً موافق هستم	35	35.0	35.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۴٪ از افراد پاسخ دهنده کاملاً مخالف هستند، ۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۱۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۴۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۳۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۸. آیا نبود پلان‌گذاری دقیق از سوی دولت مانع توسعه و اشتغال در روستاها شده است؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	3	3.0	3.0	3.0
	مخالف هستم	14	14.0	14.0	17.0
	نظری ندارم	13	13.0	13.0	30.0
	موافق هستم	38	38.0	38.0	68.0
	کاملاً موافق هستم	32	32.0	32.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۱۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۱۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۳۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۳۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۹. آیا نبود برق و جاده ها مانع رشد کارآفرینی در روستا ها است؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	7	7.0	7.0	7.0
	مخالف هستم	3	3.0	3.0	10.0
	نظری ندارم	8	8.0	8.0	18.0
	موافق هستم	39	39.0	39.0	57.0
	کاملاً موافق هستم	43	43.0	43.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۷٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۳۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۴۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۱۰. آیا پروژه های زراعتی جدید می تواند اشتغال روستاییان را افزایش دهد؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	2	2.0	2.0	2.0
	مخالف هستم	9	9.0	9.0	11.0
	نظری ندارم	6	6.0	6.0	17.0
	موافق هستم	33	33.0	33.0	50.0
	کاملاً موافق هستم	50	50.0	50.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۳۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۵۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۱۱. آیا کار آفرینی می تواند راه حلی مؤثر برای کاهش بیکاری در روستا ها باشد؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	1	1.0	1.0	1.0
	مخالف هستم	8	8.0	8.0	9.0
	نظری ندارم	15	15.0	15.0	24.0
	موافق هستم	47	47.0	47.0	71.0
	کاملاً موافق هستم	29	29.0	29.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می توانیم که ۱٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۱۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۴۷٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۲۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۱۲. آیا جوانان در مناطق روستایی علاقه مند به یادگیری مهارت های جدید هستند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	2	2.0	2.0	2.0
	مخالف هستم	10	10.0	10.0	12.0
	نظری ندارم	18	18.0	18.0	30.0
	موافق هستم	45	45.0	45.0	75.0
	کاملاً موافق هستم	25	25.0	25.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می توانیم که ۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۱۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۱۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۴۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۲۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۱۳. آیا سرمایه گذاران خصوصی علاقه مند به فعالیت در مناطق روستایی نیستند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	2	2.0	2.0	2.0
	مخالف هستم	14	14.0	14.0	16.0
	نظری ندارم	32	32.0	32.0	48.0
	موافق هستم	29	29.0	29.0	77.0
	کاملاً موافق هستم	23	23.0	23.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می توانیم که ۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۱۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۳۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۲۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۲۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۱۴. آیا رسانه ها می توانند در ترویج فرهنگ کار آفرینی در روستاها نقش داشته باشند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	کاملاً مخالف هستم	7	7.0	7.0	7.0
	مخالف هستم	9	9.0	9.0	16.0
	نظری ندارم	20	20.0	20.0	36.0
	موافق هستم	40	40.0	40.0	76.0
	کاملاً موافق هستم	24	24.0	24.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می توانیم که ۷٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً مخالف هستند، ۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان مخالف هستند، ۲۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان نظری ندارند، ۴۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان موافق هستند، ۲۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان کاملاً موافق هستند.

جدول ۱۵. تا چه اندازه به منابع مالی برای راه اندازی کسب کار دست رسی دارید؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	خیلی کم	21	21.0	21.0	21.0
	کم	32	32.0	32.0	53.0
	هیچ	20	20.0	20.0	73.0
	زیاد	16	16.0	16.0	89.0
	خیلی زیاد	11	11.0	11.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می توانیم که ۲۱٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه خیلی کم پاسخ داده اند، ۳۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه کم را پاسخ داده اند، ۲۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه هیچ را پاسخ داده اند، ۱۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه زیاد را انتخاب پاسخ داده اند، ۱۱٪ از افراد پاسخ‌دهنده گزینه خیلی زیاد را پاسخ داده اند.

جدول ۱۶. تا چه حد مهارت های لازم برای کار آفرینی را در خود احساس می‌کنید؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	خیلی کم	8	8.0	8.0	8.0
	کم	27	27.0	27.0	35.0
	هیچ	8	8.0	8.0	43.0
	زیاد	39	39.0	39.0	82.0
	خیلی زیاد	18	18.0	18.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه خیلی کم پاسخ پاسخ داده اند، ۲۷٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه کم پاسخ داده اند، ۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه هیچ پاسخ داده اند، ۳۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه زیاد پاسخ داده اند، ۱۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه خیلی زیاد پاسخ داده اند.

جدول ۱۷. چقدر مردم محلی از کسب و کار های جدید حمایت می‌کنند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	خیلی کم	15	15.0	15.0	15.0
	کم	20	20.0	20.0	35.0
	هیچ	18	18.0	18.0	53.0
	زیاد	31	31.0	31.0	84.0
	خیلی زیاد	16	16.0	16.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۱۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه خیلی کم پاسخ داده اند، ۲۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه کم پاسخ داده اند، ۱۸٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه هیچ پاسخ داده اند، ۳۱٪ از پاسخ‌دهندگان به گزینه زیاد پاسخ داده اند، ۱۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان به گزینه خیلی زیاد پاسخ داده اند.

جدول ۱۸. تا چه میزان زنان در فعالیت های اقتصادی در روستا ها مشارکت دارند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	خیلی کم	14	14.0	14.0	14.0
	کم	30	30.0	30.0	44.0
	هیچ	22	22.0	22.0	66.0
	زیاد	21	21.0	21.0	87.0
	خیلی زیاد	13	13.0	13.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می توانیم که ۱۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه خیلی کم پاسخ داده اند، ۳۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه کم را پاسخ داده اند، ۲۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه هیچ را پاسخ داده اند، ۲۱٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه زیاد را پاسخ داده اند، ۱۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه خیلی زیاد را پاسخ داده اند.

جدول ۱۹. تا چه اندازه اداره‌های دولتی در توسعه اشتغال در روستا نقش دارند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	خیلی کم	9	9.0	9.0	9.0
	کم	35	35.0	35.0	44.0
	هیچ	17	17.0	17.0	61.0
	زیاد	25	25.0	25.0	86.0
	خیلی زیاد	14	14.0	14.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می توانیم که ۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه خیلی کم را پاسخ داده اند، ۳۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه کم را پاسخ داده اند، ۱۷٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه هیچ را پاسخ داده اند، ۲۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه زیاد را پاسخ داده اند، ۱۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه خیلی زیاد را پاسخ داده اند.

جدول ۲۰. چقدر طرح‌های دولتی باعث ایجاد شغل در منطقه شما شده اند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	خیلی کم	16	16.0	16.0	16.0
	کم	35	35.0	35.0	51.0
	هیچ	16	16.0	16.0	67.0
	زیاد	13	13.0	13.0	80.0
	خیلی زیاد	20	20.0	20.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۱۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه خیلی کم را پاسخ داده اند، ۳۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه کم را پاسخ داده اند، ۱۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه هیچ را پاسخ داده اند، ۱۳٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه زیاد را پاسخ داده اند، ۲۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه خیلی زیاد را پاسخ داده اند.

جدول ۲۱. آیا تا کنون در دوره های آموزشی اشتراک کرده اید؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	بلی	64	64.0	64.0	64.0
	نخیر	12	12.0	12.0	76.0
	نسبتاً	24	24.0	24.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۶۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه بلی را انتخاب نموده اند، ۱۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نخیر را انتخاب نموده اند، ۲۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نسبتاً را انتخاب نموده اند.

جدول ۲۲. آیا در روستای شما فرصت های شغلی جدید در چند سال اخیر ایجاد شده است؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	بلی	26	26.0	26.0	26.0
	نخیر	52	52.0	52.0	78.0
	نسبتاً	22	22.0	22.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۲۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه بلی را انتخاب نموده‌اند، ۵۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نخی را انتخاب نموده‌اند، ۲۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نسبتاً را انتخاب نموده‌اند.

جدول ۲۳. آیا تمایل دارید در آینده کسب کار شخصی خود را راه اندازی کنید؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	بلی	69	69.0	69.0	69.0
	نخی	19	19.0	19.0	88.0
	نسبتاً	12	12.0	12.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۶۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه بلی را انتخاب نموده‌اند، ۱۹٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نخی را پاسخ داده‌اند، ۱۲٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نسبتاً را انتخاب نموده‌اند.

جدول ۲۴. آیا نهاد های محلی از جوانان برای شروع کسب کار حمایت می کنند؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	بلی	31	31.0	31.0	31.0
	نخی	34	34.0	34.0	65.0
	نسبتاً	35	35.0	35.0	100.0
	Total	100	100.0	100.0	

تبصره: با در نظرداشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۳۱٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه بلی را انتخاب نموده‌اند، ۳۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نخی را انتخاب نموده‌اند، ۳۵٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نسبتاً را انتخاب نموده‌اند.

جدول ۲۵. آیا در منطقه شما نمونه موفق کار آفرینی وجود دارد؟					
		تعداد	فیصدی	فیصدی معتبر	فیصدی متزاید
معتبر	بلی	36	36.0	36.0	36.0
	نخی	34	34.0	34.0	70.0
	نسبتاً	30	30.0	30.0	100.0

	Total	100	100.0	100.0
--	-------	-----	-------	-------

تبصره: با در نظر داشت جدول فوق گفته می‌توانیم که ۳۶٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه بلی را انتخاب نموده‌اند، ۳۴٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نخیر را انتخاب نموده‌اند، ۳۰٪ از افراد پاسخ‌دهندگان گزینه نسبتاً را انتخاب نموده‌اند.

One-Sample Chi-Square Test Summary	
Total N	100
Test Statistic	67.100 ^a
Degree Of Freedom	4
Asymptotic Sig. (2-sided test)	.000
a. There are 0 cells (0%) with expected values less than 5. The minimum expected value is 20.	

تبصره: نتایج آزمون کای دو تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که مقدار آماری آزمون برابر با ۶۷.۱۰۰ بوده و سطح معنی‌داری (Sig = 0.000) کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد. بنابراین، در سطح اطمینان ۹۵ درصد، فرض صفر (H_0) مبنی بر برابر بودن فراوانی‌های مشاهده‌شده با فراوانی‌های مورد انتظار رد و فرضیه بدیل (H_1) تأیید می‌گردد.

این نتیجه بیانگر آن است که بین گزینه‌های پاسخ‌دهی تفاوت معنادار وجود داشته و توزیع پاسخ‌ها به‌صورت یکنواخت نیست. همچنین، با توجه به اینکه حداقل مقدار مورد انتظار ۲۰ بوده و هیچ سلولی کمتر از ۵ نمی‌باشد، اعتبار آزمون تأیید می‌گردد. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، فرضیه تحقیق تأیید و فرضیه صفر رد گردیده است.

نتیجه‌گیری

با تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه در تحقیق هذا تحت عنوان ایجاد فرصت‌های شغلی و کارآفرینی در مناطق روستایی؛ مطالعه موردی قریه قرشیگک، ولسوالی دولت آباد ولایت بلخ، بیان‌گر آن است که نبود فرصت‌های کاری در سطح روستا یکی از عوامل اصلی بیکاری، فقر و مهاجرت روستا‌نشینان به شهرها بوده و بر اساس اطلاعات و داده‌های گردآوری شده از طریق پرسش‌نامه تحلیل آماری توسط نرم افزار spss اکثر پاسخ‌دهندگان باور داشتند که حمایت دولت از طرح‌های کارآفرینی، آموزش مهارت‌های فنی و فراهم سازی تسهیلات ابتدایی مانند (دسترسی به قرضه، برق، جاده و بازار فروش) نقش حیاتی در تقویت اقتصاد روستایی دارد.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که روستاییان، به ویژه جوانان، تمایل و انگیزه بالایی برای راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی دارند؛ اما نبود امکانات، عدم دسترسی به منابع مالی، ضعف زیربنای و نبود حمایت فنی از موانع اصلی به شمار می‌رود. همچنان افراد شرکت کننده تأکید نمودند که مشارکت نهادهای دولتی و غیر دولتی در آموزش مهارت، ایجاد مراکز تولیدی و فراهم سازی بازار فروش محصولات محلی می‌تواند بستر مؤثری برای ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری فراهم سازد. بر مبنای تحلیل‌های به عمل آمده، می‌توان نتیجه گرفت که ایجاد فرصت‌های شغلی و کار آفرینی در سطح قریه‌جات تنها زمانی مؤثر واقع می‌شود که از یک سو پلان‌گذاری دقیق، منسجم و منطقه محور صورت گیرد و از سوی دیگر حمایت‌های پایدار دولتی، دسترسی به منابع مالی و آموزش مهارتی به صورت هم‌انگ تأمین گردد. در غیر آن بیکاری در مناطق روستایی همچنان به عنوان یک معضل اجتماعی خواهد ملند. در نهایت می‌توان گفت که کار آفرینی در مناطق روستایی نه تنها راه حلی برای کاهش بیکار و جلوگیری از مهاجرت به شهرها است، بل که عامل مؤثر در تقویت اقتصاد محلی و توسعه پایدار محسوب می‌شود. موفقیت این روند نیازمند سیاست‌گذاری هدفمند، حمایت دوام‌دار دولتی، نهادینه سازی فرهنگ کار آفرینی و مشارکت فعال مردم محل است.

نتایج حاصل از پرسش‌نامه نشان می‌دهد که ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه کارآفرینی در قریه قرشیگک می‌تواند نقش مؤثری در بهبود وضعیت اقتصادی داشته باشد. بیشتر پاسخ‌دهندگان معتقدند کمبود زیربنا مانند برق، جاده و بازار، و نبود پلان‌گذاری دقیق از سوی دولت از موانع اصلی توسعه اشتغال در روستاها است. آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای نیز به عنوان عاملی مؤثر در تقویت روحیه کارآفرینی روستایی مورد تأکید قرار گرفته و درصد بالایی از افراد با این موضوع موافق هستند. همچنین داده‌ها نشان می‌دهد که دسترسی محدود به منابع مالی مانع آغاز کسب‌وکارهای کوچک است و حمایت نهادهای امارتی و محلی در این زمینه ناکافی است. علاقه و انگیزه جوانان برای راه‌اندازی کسب‌وکار و یادگیری مهارت‌های جدید، همراه با نقش نمونه‌های موفق کارآفرینی و مشارکت مردم محلی، از دیگر نکات قابل توجه است. در مجموع، داده‌ها به وضوح پاسخ می‌دهند که توسعه کارآفرینی و فرصت‌های شغلی در روستا تنها در صورتی مؤثر است که آموزش، حمایت مالی و زیرساخت‌ها به طور هماهنگ تأمین شوند و مشارکت فعال جامعه محلی و نهادهای دولتی برقرار باشد.

منابع و مأخذ

- اکبری، ع. (۱۳۹۹). بررسی نقش کارآفرینی در کاهش بیکاری در قریه‌ها. مونوگراف دوره لیسانس، پوهنتون کابل.
- اداره ملی احصائیه و معلومات. (۱۴۰۲). برآورد جمعیت ولسوالی دولت آباد و قریه قرشیگک. کابل. (برای تعیین جمعیت و ساختار اقتصادی قریه قرشیگک)
- بانک جهانی. (۲۰۱۹). توانمند سازی زنان روستایی جهت فقر زدایی از افغانستان. باز یابی شده از [وب سایت بانک جهانی].
- حیدری، ج. (۱۳۹۹). بررسی نقش کارآفرینی روستایی در کاهش فقر ولایت بامیان. مونوگراف دوره کارشناسی، پوهنتون کابل.
- خلیلی، ف. (۱۴۰۰). بررسی نقش آموزش های حرفه ای و حمایت ملی در توانمند سازی اقتصادی روستاییان. مونوگراف دوره کارشناسی، پوهنتون کابل.
- سازمان بین المللی کار. (۲۰۲۱). گزارش جهانی اشتغال روستایی. سازمان بین المللی کار.
- هاشمی، س. (۱۳۹۷). کارآفرینی روستایی و نقش آن در کاهش بیکاری در ولسوالی اندخوی. پایان نامه دوره لسانس، پوهنتون کابل.
- World Bank. (2019). Building and Sustaining Livelihood Through Enterprise Development in Rural Afghanistan. Retrieved from World Bank Website.
- Terasawa, M., & Adubi, A. (2018.June24). Boosting Entrepreneurship in Rural Afghanistan. World Bank Blogs.
- Mudasir, N. (2020). The Role of Entrepreneurship On Employment Generation in Afghanistan: Kandahar Province as Case Study.
- Aha Khan Foundation. (2019). Rural Development and Livelihoods in Northern Afghanistan: A Community-Based Approach. Kabul: AKF Publications.
- FAO. (2020). Employment and Rural Employment IN Afghanistan. Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- ILO. (2020). Employment and Decent Work in Rural Areas: Strategies for Inclusive Growth. International Labour Organization.
- UNDP. (2021). Afghanistan Human Development Report 2021: Addressing Inequalities to Build Resilience. United Nations Development Programme.
- World Bank. (2022). Rural Livelihoods and Job Creation in Afghanistan: Policy Options and Lessons Learned. Washington, DC: The World Bank Group.